

І. А. Климишин

Григоріанський календар

ГРИГОРІАНСЬКИЙ КАЛЕНДАР (новий стиль) – сонячний календар, за яким час весняного рівнодення теоретично припадає на 21 березня. Г. к. є реформов. Юліанським календарем (Ю. к.; запровадж. Юлієм Цезарем у 46 р. до н. е.) – простої системи лічби днів, у якій три роки поспіль рахували по 365, а у четвертому – 366 днів, внаслідок чого рік тривав у середньому 365,25 доби, що на 0,0078 доби довше, ніж тропіч. рік (365,2422 доби). Таким чином, за Ю. к. весняне рівнодення кожні 128 р. зміщувалося на одну добу (або на три доби кожні 400 р.) ближче до лютого. У 325 р. на Нікей. церк. соборі ухвалено святкувати християн. Пасху (див. [Великдень](#)) у першу неділю після весняної повні, яка настає після весняного рівнодення (21 березня за Ю. к.). Але в серед. 2 тисячоліття стало очевидним, що дата Пасхи зміщується ближче до літа, оскільки часто припадає не після першої (весняної), а після другої повні. Питання календар. реформи обговорювали на Базел. (1437), Латеран. (1512–17) і Тридент. (1545–63) церк. соборах. Здійснив її Папа Григорій XIII у 1582, опираючись на розрахунки італ. астронома Л. Лілію та нім. математика Х. Клавіуса. Того року наступним числом після 4 жовтня рахували 15 жовтня, – отож, дата весняного рівнодення повернулася з 11 на 21 березня, а щоб часова похибка в майбутньому не нагромаджувалася, прийнято з кожних 400 р. вилучати три доби, вважаючи простими ті столітні роки, число сотень яких не ділиться без остачі на 4. Тому 1700, 1800 і 1900 роки в Ю. к. були високосними, а в Г. к. – простими, внаслідок чого різниця між Г. к. і Ю. к. у 20–21 ст. досягла 13-ти днів. Середня за 400 р. тривалість року у Г. к. становить 365,2425 доби, що на 26 сек. більше тривалості тропіч. року, тому похибка в одну добу нагромаджується прибіл. за 3300 років. Момент весняного рівнодення у Г. к. кожні 4 р. коливається в інтервалі 0,76 доби, кожні 400 р. – 2,15 доби, напр., у 1-й пол. 20 ст. він припадав частіше на 21, ніж на 20 березня, наприкінці 20 ст. – навпаки. На 19 березня весняне рівнодення в Г. к. припадає переважно у 2-й пол. того століття, яке йде за столітнім високос. роком (як-от, у 17 і 21 ст.). Г. к. був прийнятий відразу ж в Італії, Португалії, Іспанії та на нім. катол. землях, 1699 – нім. протестантами, 1752 – у Великій Британії та її колоніях, 1753 – у Швеції, 1873 – Японії, 1912 – Китаї, 1918 – Росії та Україні, 1923 – Греції.

Рекомендована література

1. Бикерман Э. Хронология древнего мира. Москва, 1975;

2. Селешников С. И. История календаря и хронология. 3-е изд. Москва, 1977;
3. Климишин І. А. Календар і хронологія. Ів.-Ф., 2002.

Бібліографічний опис:

Григоріанський календар / І. А. Климишин // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-27153>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).